

With the support of the
Erasmus+ Programme
of the European Union

ATBALSTA MATERIĀLS

LeCoLe raidieraksti

SATURA RĀDĪTĀJS

2 Par projektu

3 Laipni lūgti “Skolēni – mācību procesa līdzautori”

4 Projekta partneri

5 Koprade Īrijas vidējā izglītībā

8 Rotalīga mācīšanās un koprade

10 Kā izglītības tehnoloģijas var atbalstīt kopradi

13 Koprade - pusaudzis radošo pedagogu saimē

15 Metodiskie ieteikumi skolēnu pilsoniskās līdzdalības veicināšanai mācīšanās procesā

18 Metodiskie ieteikumi kultūras pieredzes kā resursa izmantošanai mācīšanās procesā

PAR PROJEKTU

Projekta LeCoLe "Skolēni – mācību procesa līdzautori" mērķis ir parādīt Portugāles, Īslandes, Īrijas, Grieķijas un Latvijas pieredzi un izcelt labās prakses piemērus, kas veicina skolēnu aktīvu iesaisti mācību procesa veidošanā. Tiek pētīta arī mācību procesa koprades tēma un tās ekosistēma katrā valstī.

LeCole raidieraksti piedāvā ieskatu katras valsts labās prakses piemēros, uzklasa pedagogu un skolēnu viedokļus, ļauj uzzināt par priekšrocībām un šķēršļiem, koprades mācību procesa veidošanā, kā arī mudina ikvienu izmēģināt jaunas metodes un pieejas savā darbā.

Erasmus+ programmas KA2 projekts "LeCoLe Skolēni – mācību procesa līdzautori"
Nr.2020-1-LV01-KA201-077454.

LAIPNI LŪGTI "SKOLĒNI- MĀCĪBU PROCESA LĪDZAUTORI"!

Mācību procesa koprade parādījās izglītības jomas diskusijās tikai pirms dažiem gadiem un ierindojās starp interesantākajiem pedagoģijas jēdzieniem. Gan skolēniem, gan skolotājiem tas nozīmē izaugsmi, iztēli, sadarbību, un šis jēdziens turpina attīstīties ar katru jauno labās prakses piemēru.

Ar programmas Erasmus+ atbalstu izglītotāju grupa apņēma meklēt labus koprades piemērus un izcilus izglītības procesa līdzautorus skolās Grieķijā, Īslandē, Īrijā, Īrijā, Latvijā un Portugālē. Mēs piedāvājam jums uzzināt vairāk par iegūtajām atziņām raidierakstu sērijā ar nosaukumu "Skolēni – mācību procesa līdzautori", kas pieejams vairākās platformās.

Raidierakstu ciklam izveidotais atbalsta materiāls sniegs mūsu klausītājiem iespējas vairāk izpētīt koprades jomu un veicināt savu profesionālo izaugsmi. Materiālā iekļauti ieteikumi, kā plānot skolēnu līdzdalību radošos mācību procesos un kā strādāt ar kultūras pasākumiem; noderīgu tīmekļa rīku un tīmekļa vietņu apraksti; pētījumos pamatoti ieteikumi par kopradi mācību stundās; interesanti koprades piemēri dažādos izglītības līmeņos; un īss raksts, kas kopradi salīdzina ar pusaudzi radošo pedagoģiju saimē.

Raidierakstu un LeCoLe partneru saraksts

- Kopīgi veidotu projektu izstrāde vidējā izglītībā - Marino izglītības institūts, Īrija
- Koprade pamatzglītībā - Eiropas Izglītības un mācību institūts, Grieķija
- Kā izglītības tehnoloģijas var atbalstīt kopradi - Skolu administrācijas ģenerāldirektorāts, Portugāle
- Starpdisciplināritāte kopradei skolās - Islandes Universitāte, Islande
- Skolēnu pilsoniskās līdzdalības veicināšana mācīšanās procesā - Izglītības attīstības centrs / Valsts izglītības satura centrs, Latvija
- Pašvadīta mācīšanās un koprade - Eiropas Izglītības un mācību institūts, Grieķija
- Kultūras norises kā resurss skolēnu pašvadītas mācīšanās procesā - Izglītības attīstības centrs / Valsts izglītības satura centrs, Latvija

Šī publikācija atspoguļo tikai tās autoru viedokli, un Eiropas Komisijas atbalsts šīs publikācijas tapšanai nav uzskatāms par tās satura apstiprinājumu, un Komisija nekādā veidā neuzņemas atbildību par šeit ietvertās informācijas tālāku izmantošanu.

PROJEKTA PARTNERI

Marino izglītības institūts (MIE) ir augstākās izglītības iestāde, kas nodarbojas ar mācīšanu, mācīšanos un pētniecību. MIE atrodas Dublinā, Īrijā, un tā ir Dublīnas Universitātes Trīsvienības koledžas (TCD) asociētā koledža. Tās misija ir veicināt "iekļaušanu un izcilību izglītībā".

Eiropas Izglītības un mācību institūts (EELI) ir Mūžizglītības centrs. Centrs darbojas visā Krētas salā Grieķijā. Tas piedāvā pakalpojumus plaša spektra kopienas programmās, kuru mērķis ir aktīvi veicināt visu vecumu cilvēku mūžizglītību un stiprināt sadarbību izglītības jomā visā Eiropā.

Skolu administrācijas ģenerāldirektorāts (DGAE) ir Portugāles Izglītības ministrijas centrālā iestāde. Tās funkcijas ir cilvēkresursu attīstības un atbalsta personāla politikas īstenošana valsts skolās, privātajās un kooperatīvu izglītības skolās, kā arī ārvalstu mācībspēku un pedagoģisko darbinieku piesaiste. DGAE nodrošina skolotāju un skolu direktoru atlasīšanu, pieņemšanu darbā, karjeras vadību un tālākizglītību.

Islandes Universitāte (Háskóli Íslands) ir vadošā pētniecības un augstākās izglītības iestāde Islandē; tā ir progresīva izglītības un zinātnes iestāde, kas pasaules zinātnieku aprindās ir pazīstama ar saviem pētījumiem. Universitāte piedāvā studiju un pētniecības iespējas 400 programmās.

Valsts izglītības satura centrs (VISC) ir izglītības un zinātnes ministra pakļautībā esoša tiešās pārvaldes iestāde. VISC galvenās funkcijas ir: vispārējās un profesionālās izglītības mācību satura izstrāde; valsts pārbaudījumu izstrāde un īstenošana vispārējā un profesionālajā izglītībā; valsts valodas prasmes pārbaudes; atbalsta sistēmas bērniem ar īpašām vajadzībām un talantīgiem un apdāvinātiem skolēniem; skolotāju profesionālās tālākizglītības; neformālās karjeras izglītības sistēmas koordinēšana.

Izglītības attīstības centrs (IAC) ir nevalstiska organizācija, kas atrodas Rīgā, Latvijā. Centra misija ir sniegt ieguldījumu izglītotas, demokrātiskas sabiedrības attīstībā, sekmējot indivīdu un organizāciju profesionālo kapacitāti, konkurētspēju, sadarbību un pilsonisko līdzdalību mūsdienu mainīgajā pasaulē.

KOPRADE ĪRIJAS VIDĒJĀ IZGLĪTĪBĀ

Pamatskolas izglītības jeb junioru cikla ietvarā [The Framework for Junior Cycle] (2012; 2015) ir izklāstīts redzējums par to, kā var veidot mācīšanu, mācīšanos un vērtēšanu, lai atbalstītu kvalitatīvas, iekļaujošas un atbilstošas izglītības nodrošināšanu skolēniem vecumā no 12 līdz 16 gadiem (Junioru cikls). Šajā līmenī skolēni mācās uzņemt iniciatīvu, būt novatoriski un attīstīt uzņēmējdarbības prasmes, novērot un novērtēt empīriskus notikumus un procesus, izdarīt pamatotus secinājumus un slēdzienus, īstenot ideju no ieceres līdz realizācijai (Junior cikla mācību izklāsts). Lai sasniegtu šos mērķus, skolotāji iesaista skolēnus sadarbības, radošās un novatoriskās mācīšanās metodēs, kas ļauj skolēniem izvēlēties, kā pašiem veidot savu mācību pieredzi. "Skolotāji dalās ar skolēniem un kopīgi veido panākumu kritērijus, lai skolēni paši varētu novērtēt savu mācību procesu, izmantojot pašnovērtējumu un salīdzinošo vērtējumu, un noteikt jomas, kurās nepieciešami uzlabojumi, un stratēģijas, kā tos panākt." (Mūsu skolu apskats. 2022, 31. lpp).

Gadījuma izpēte par kopradi vidējā izglītībā

1. piemērs: Mākslas skolotāja Dublinā strādāja kopā ar skolēniem, kas apgūst vidējo izglītību, lai kopīgi veidotu komunikācijas kampaņu, kurā skaidroja, kā viņu skola īsteno ilgtspējību. Skolēni un skolotāja strādāja kopā, lai radītu artefaktus, plakātus un digitālo saturu sociālajiem medijiem, un pēc tam izveidoja videoklipu, skaidrojot savu ideju attīstību un to, kā viņi īstenoja projektu. Skolēni attīstīja savas radošās prasmes, tehnoloģiskās iemaņas, savukārt skolotāja no pusaudžiem uzzināja vairāk par sociālo mediju izmantošanu. Par savu radošo projektu skola saņēma stipendiju.

2. piemērs: Skolotāja kopā ar skolēniem un labklājības jomas ekspertiem, darbojas kopīgā projektā, lai izveidotu labklājības programmu skolēniem, kas apgūst vidējo izglītību. Projekta mērķis ir veicināt pusaudžu izpratni par veselību, izmantojot pētījuma dalībnieku viedokli, strādājot kopā ar viņiem, lai noteiktu tēmas un pasākumus, kas nāktu par labu skolēnu garīgajai veselībai un labbūtībai. Skolēni kopā ar skolotājiem izstrādā kampaņas par veselīgu uzturu, fiziskām aktivitātēm un pasākumiem garīgās veselības veicināšanai.

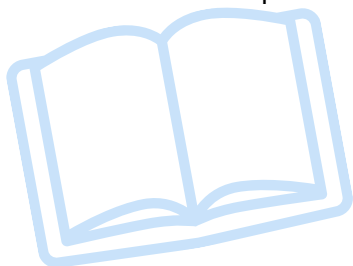
Papildu resursi par kopradi vidējā izglītībā:

- Key Skills of the Junior Cycle: [https://www.curriculumonline.ie/getmedia/def48e3f-68f9-42e4-95de-f30086321fd0/JSEC_Key_Skills_of-JC_English\).pdf](https://www.curriculumonline.ie/getmedia/def48e3f-68f9-42e4-95de-f30086321fd0/JSEC_Key_Skills_of-JC_English).pdf)
- Digital Learning Framework for Schools: <https://www.dlplanning.ie/wp-content/uploads/2018/10/digital-learning-framework-post-primary.pdf>
- Looking at Our Schools 2022: A Quality Framework for Post-Primary Schools; <https://www.gov.ie/pdf/?file=https://assets.gov.ie/232730/4afcbe10-7c78-4b49-a36d-e0349a9f8fb7.pdf#page=null>
- Information about co-operative learning: https://ncca.ie/media/1147/workingwithothers_april2015.pdf
- Information about being creative: https://ncca.ie/media/1148/beingcreative_april_2015.pdf

Koprade Īrijas augstākajā izglītībā

Īrijā koprades process augstākajā izglītībā ir ļoti labi attīstīts. Nacionālā studentu iesaistīšanas programma (The National Student Engagement Programme - NStEP) ir izstrādājusi politiku, vadlīnijas un resursus, ko skolotāji var izmantot, lai iesaistītu studentus partnerībā un kopīgā mācīšanās procesa veidošanā. NStEP politika "Soļi uz partnerību" atbalsta studentu iesaistīšanos mācību procesā un lēmumu pieņemšanā. Lai gan nav vienprātības par studentu iesaistes jēdzienu, tomēr tas paredz studentu līdzatbildību, lai veidotu partnerību ar pasniedzējiem.

- Lai iegūtu vairāk informācijas par NStEP, skatiet: <https://studentengagement.ie>
- "Soļi uz partnerību" politika: <https://studentengagement.ie/wp-content/uploads/2022/11/NStEP-Steps-to-Partnership-Doc-3.pdf>

Gadījuma izpētes par kopradi augstākajā izglītībā

1. piemērs: Topošo skolotāju izglītības pētījumi (Student Teacher Educational Research - STER) ir Īrijas augstākās izglītības partnerības projekts, kas atbalsta izglītības studentus dalīties savos disertācijas pētījumos ar plašāku izglītības sabiedrību. Projektu, kura pamatā ir studentu un personāla partnerības ētika, vada studentu un personāla brīvprātīgo komanda, un tā dalībnieki ir kļuvuši par līdzautoriem, kas ir atbildīgi par savu mācību procesu un var sniegt vērtīgu pieredzi (HEA, 2016). Šāda pieeja ne tikai ir uzlabojusi studentu mācību procesu, bet arī veicinājusi studentu pārliecību un iesaistišanos (Brennan, 2019). Personāls arī vairāk novērtēja darbu ar studentiem ārpus lekcijām, konstatējot, ka uzlabojusās attiecības un samazinājusies "distance" starp personālu un studentiem. Šajā gadījumā pētījumā ir izklāstīti galvenie principi, kas atbalsta kopradi STER projektā: <https://studentengagement.ie/wp-content/uploads/2022/11/Brennan-1.pdf>

Papildu lasāmviela par kopradi augstākajā izglītībā:

- Bovill, C. 2020. Co-creation in learning and teaching: the case for a whole-class approach in higher education, *Higher Education*, 79(1), 1023-1037. Available from: <https://link.springer.com/article/10.1007/s10734-019-00453-w>
- Brennan, A. (2021). Reflections on establishing a student-staff partnership in Irish university-based teacher education, In Shagrir, L. and Bar-Tal, S. *Exploring Professional Development Opportunities for Teacher Educators: Promoting Faculty-Student Partnerships*. Book available from: <https://www.routledge.com/Exploring-Professional-Development-Opportunities-for-Teacher-Educators/Shagrir-Bar-Tal/p/book/9780367748913>
- Felten, P., Abbot, S., Kirkwood, J., Long, A., Lubicz-Nawrocka, T., Mercer-Mapstone, L. and Verwoord, R. (2019) Reimagining the place of students in academic development, *International Journal for Academic Development*, 24(2), 192-203. Available from: [10.1080/1360144X.2019.1594235](https://doi.org/10.1080/1360144X.2019.1594235)
- Mercer-Mapstone, L., Dvorakova, S. L., Matthews, K. E., Abbot, S., Cheng, B., Felten, P., Knorr, K., Marquis, E., Shammas, R., & Swaim, K. (2017). A Systematic Literature Review of Students as Partners in Higher Education. *International Journal for Students As Partners*, 1(1). Available from: <https://doi.org/10.15173/ijasp.v1i1.3119>

ROTAĻĪGA MĀCĪŠANĀS UN KOPRADE

<https://www.timeshighereducation.com/campus/cocreating-students-practical-considerations-and-approaches>

- Koprade ar skolēniem dod viņiem rīcības brīvību pār mācību procesu un palīdz attīstīt pašmācības un kritiskās domāšanas prasmes, pārliecību par sevi un radošumu. Tā ļauj pedagogiem radīt jēgpilnu mācību pieredzi skolēniem, iesaistoties izaicinošākā un pilnvērtīgākā mācīšanas praksē.

- Interaktīvu lietojumprogrammu, piemēram, Kahoot, izmantošana ir noderīga, lai iesaistītu skolēnus, pārbaudītu viņu zināšanas par mācību materiāliem un iegūtu anonīmu atgriezenisko saiti no skolēniem, kuri, iespējams, baidās runāt grupas priekšā. Tas ir labāk piemērots vidusskolas skolēniem vai mācību iestādēm, kur skolēniem ir piekļuve un atļauja izmantot klēpj datorus, tālruņus vai citas pārnēsājamās ierīces. Bieži izmantojiet jauktos medijus: raidierakstus, YouTube videoklipus, dokumentālās filmas, tiešsaistes spēles.

Dodiet dažādiem skolēniem tēmu, par kuru mācīties/ prezentēt, nevis skolotājs vienkārši pasniedz visu saturu. Tas uzlabo publiskās runas un pētniecības prasmes. Tā var arī iemācīt skolēniem, kā labāk izmantot prezentāciju rīkus, piemēram, PowerPoint u.c.

<https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S1871187109000704>

- Kangas, M. (2010). Creative and playful learning: Learning through game co-creation and games in a playful learning environment. *Thinking Skills and Creativity*, 5(1), 1–15. <https://doi.org/10.1016/j.tsc.2009.11.001>

-Rotaļīga mācību vide (playful learning environment - PLE) ir jauna, pedagoģiski apstiprināta mācību vide, kas apvieno informācijas un komunikācijas tehnoloģijas (IKT) gan klasē, gan ārā, rotaļu laukumā..

-Šajā pētījumā uzmanība pievērsta spēļu izstrādes, zināšanu koprades un līdzdalības procesam no radoša un rotaļīga mācību procesa (creative and playful learning - CPL) perspektīvas,

Radoša un rotaļīga mācīšanās rotaļīgā mācību vidē attiecas uz (1) mācību procesu, kas pieļauj stimulē un veicina izglītojamo radošumu un zināšanu kopradi, (2) mācību procesu, kura saturs tiek veidots rotaļīgā mācību vidē, izmantojot jaunās tehnoloģijas, un (3) mācību procesu, kurā tiek izmantotas dažādas praktiskas, rotaļīgas un fiziskas aktivitātes.

<https://www.hw.ac.uk/uk/services/docs/is/JudyHardyandAlisonKay.pdf>

Veidi, kā iekļaut kopradi:

- Vienaudži māca cits citu
- Apvērsta stunda
- Platforma PeerWise

Jāatzīst, ka koprades ieviešanā pastāv šķēršļi, tostarp principu un prakses saskaņošanas trūkums, kā arī tas, ka nav ātru risinājumu un nepieciešama pamatīga plānošana.

<https://unitu.co.uk/students-as-co-creators-is-it-worth-it/#:~:text=When%20you%20have%20students%20as,but%20they'll%20feel%20respected.>

- Skolēni var izstrādāt mērķus, izstrādāt projektus, novērtēt rezultātus un dalīties ar to, ko viņi ir iemācījušies, izmantojot koprades procesu.
- Skolēniem mācības sagādās lielāku prieku un viņi jutīsies vairāk cienīti.

<https://www.futurelearn.com/info/courses/teach-online/0/steps/73953>

- Ja jūs iesaistāt skolēnu mācību procesā, skolēns kļūst aktīvāks un motivētāks mācīties un izmēģināt jaunas idejas.
- Lai klasē kopīgi veidotu mācību stundas, ir nepieciešams laiks un telpa, jo pastāv tādi šķēršļi kā liels skolēnu skaits klasē, resursu trūkums un pārāk īsas mācību stundas.

Seale, J. (2009). Doing student voice work in higher education: an exploration of the value of participatory methods. *British Educational Research Journal*, 36(6), 995–1015.

- Skolēnu sniegtajām atsauksmēm ir ietekme uz mācību procesu un mācību programmu izstrādi.

Sanoff, H. (2007). Special issue on participatory design. *Design Studies*, 28(3), 213–215.

- Līdzdalības dizaina pieeja ir vērsta uz pārmaiņām un var veicināt skolēnu iesaistīšanos.

KĀ IZGLĪTĪBAS TEHNOLOĢIJAS VAR ATBALSTĪT KOPRADI

Zoom – <https://zoom.us>

"Vienota saziņas un sadarbības platforma. Veidojiet jēgpilnus savienojumus, izmantojot sanāksmes, komandas tērzēšanu, tāfeli, zvana iespējas un daudz ko citu vienā platformā."

MS Teams - <https://www.microsoft.com/pt-pt/microsoft-teams>

"Ikvienam, kas vēlas strādāt pie projekta tiešsaistē - individuāli vai kopā ar citiem. Nav nepieciešama iepriekšēja pieredze, un programma ir bez maksas uz visiem laikiem."

Google Classroom - <https://classroom.google.com>

"Google Classroom piedāvā visu mācību procesu vienuviet. Classroom var izmantot skolā, lai racionalizētu uzdevumu izpildi, veicinātu sadarbību un sekmētu saziņu. Classroom ir pieejama tīmeklī vai mobilajā lietotnē. Classroom var izmantot kopā ar daudziem jau izmantotajiem rīkiem, piemēram, Gmail, Google dokumenti un Google kalendārs."

Moodle - <https://moodle.com>

"Moodle ir simtiem miljonu lietotāju visā pasaulē un tas pieejams vairāk kā 100 valodās. Moodle sniedz jums brīvību veidot tādas tiešsaistes mācību un kursu risinājumus, kas vislabāk atbilst jūsu izglītojamo vajadzībām."

Box - <https://www.box.com/home>

"Vienkāršojiet savu darbu. Droša sadarbība jebkurā vietā un jebkurā ierīcē."

Genially - <https://genial.ly>

"Individuāli vai kopā ar komandu veidojiet prezentācijas, infografikas un citu vizuāli pievilcīgu saturu."

Notion - <https://www.notion.so/product>

"Viena darba vieta. Vairākas komandas. Mēs esam kas vairāk nekā dokuments vai tabula. Pielāgojiet Notion, lai tas darbotos atbilstoši jūsu vajadzībām."

Canva - <https://www.canva.com>

"Palīdz veikt dažādus darbus, piedāvājot jau gatavas veidnes plānotājiem, stundu plāniem, laboratorijas darbiem, plakātiem, prezentācijām un vēl daudz citām iecerēm."

Padlet - <https://padlet.com>

"Sadarbības mākslas pilnveidošana. Uzaiciniet citus piedalīties - reģistrācija nav nepieciešama. Strādājiet kopā ar neierobežotu dalībnieku skaitu. Ļaujiet citiem pārveidot jūsu darbu, lai to izmantotu kā paraugu."

Office 365 - <https://www.office.com>

Powerpoint - "PowerPoint slaidrāde (PPT) ir prezentācija, kas izveidota ar Microsoft programmatūru, kas ļauj lietotājiem pievienot prezentācijai audio, vizuālās un audio/vizuālās funkcijas. Tā tiek uzskatīta par multivides tehnoloģiju un darbojas arī kā sadarbības un satura koplietošanas rīks."

Google Drive

"Google Disks ir bezmaksas mākoņdatu glabāšanas pakalpojums, kas ļauj lietotājiem glabāt failus un piekļūt tiem tiešsaistē. Pakalpojums sinhronizē saglabātos dokumentus, fotoattēlus un citus datus visās lietotāja ierīcēs, tostarp mobilajās ierīcēs, planšetdatoros un personālajos datoros. Google Disc ir integrēts ar citiem uzņēmuma pakalpojumiem un sistēmām, tostarp Google Docs, Gmail, Android, Chrome, YouTube, Google Analytics un Google+. Google Disc konkurē ar Microsoft OneDrive, Apple iCloud, Box, Dropbox un SugarSync."

Google Forms

Izmantojot Google Forms, varat veidot un analizēt aptaujas tieši savā mobilajā ierīcē vai tīmekļa pārlūkprogrammā - nav nepieciešama īpaša programmatūra. Jūs saņemat tūlītējus rezultātus, tiklīdz tie tiek saņemti. Aptauju rezultātus varat īsumā apkopot, izmantojot diagrammas un grafikus.

Google Docs

"Izmantojiet Google Docs, lai sadarbotos un veidotu tiešsaistes dokumentus. Rediģējiet kopā, izmantojot drošu kopīgošanu reāllaikā no jebkuras ierīces."

Kahoot - <https://kahoot.it>

"Padariet skolēnus par savas mācību pieredzes saimniekiem. Ļaujiet skolēniem izvēlēties, kā un ko viņi mācīsies ar Kahoot! Uz skolēniem orientēta mācību un satura platforma, kas izstrādāta, lai palīdzētu skolēniem aktīvi iesaistīties mācību procesā, izmantojot spēles elementus."

Prezi - <https://prezi.com/login>

"Prezi ir multivides prezentāciju rīks, ko var izmantot kā alternatīvu tradicionālajām slaidu veidošanas programmām. Slaidu vietā Prezi izmanto vienu lielu audeklu, kas ļauj panoramēt un pietuvināt dažādas audekla daļas, lai uzsvērtu tajās paustās idejas."

VideoAnt - <https://ant.umn.edu>

"Viegli anotējiet videoklipus. VideoAnt ir tīmekļa videoklipu anotēšanas rīks mobilajām un datora ierīcēm. Izmantojiet VideoAnt, lai pievienotu anotācijas vai komentārus tīmekļa vietnēs izvietotajiem videoklipiem. VideoAnt anotētos videoklipus sauc par "Ants".

Perusall - <https://www.perusall.com>

Mūsu mērķis ir mainīt mācību procesa būtību - no tradicionālās individuālās pieredzes uz saistošu kolektīvu pieredzi."

Hypothesis - <https://web.hypothes.is>

"Anotējiet tīmeklī esot jebkur un dariet to kopā. Iesaistiet skolēnus, izmantojot sociālo anotāciju."

Mural - <https://www.mural.co>

Uzlabojiet komandas darbu ar intuitīvu digitālo tāfeli, kas radīta komandām, lai tās kopā varētu paveikt izcilu darbu.

Spiral - <https://www.discoveryeducation.com/details/discovery-education-acquires-award-winning-interactive-learning-platform-spiral>
Mūsdienīgs, atbilstošs saturs + noderīgi mācību līdzekļi vienuviet."

StoriumEdu - <https://storiumedu.com>

"StoriumEDU ir kopīga rakstīšanas spēle jauniešiem, kas attīsta prasmes un stiprina pārliecību par sevi."

FlipGrid - <https://info.flip.com>

"Flip ir Microsoft bezmaksas videoklipu diskusiju lietotne, kurā zinātkāri prāti apvienojas nelielās grupās, lai kopīgotu videoklipus, veidotu kopienu un mācītos kopā."

QUIZZZ - <https://quizzz.com>

"Sagatavojiet augstas kvalitātes interaktīvu saturu tikai divās minūtēs."

KOPRADE - PUSAUDZIS RADOŠO PEDAGOĢIJU SAIMĒ

"Savā būtībā radošā pedagoģija māca izglītojamajiem mācīties radoši un kļūt par sevis un savas nākotnes veidotājiem. " i

Šī ir atsauce uz Dr. Andreja Aļeņikova [Andrei Aleinikov] rakstu, kurš astoņdesmitajos gados sāka rakstīt par radošo pedagoģiju. Kopš tā laika daudzi pētnieki ir diskutējuši par radošās pedagoģijas jēdziena definīcijām, par to, kā to atšķirt no citiem radniecīgiem un interesantiem jēdzieniem un kā ta izskatās praksē. Aļeņikovs turpina:

Radošās pedagoģijas mērķis ir pārveidot JEBKURU mācību priekšmetu (kursu, programmu, skolu) par radošu mācību procesu, kas radītu radošus izglītojamus (dzīves izglītojamus) - daudz efektīvākus izglītojamus nekā tradicionālajā skolā. Šo tradicionālās klases (kursa, programmas, skolas) pārveidi sauc par "radošu orientāciju".ii

Britu zinātnieces Terēza Krēmina [Teresa Cremin] un Kerija Šappela [Kerry Chappell] veica kritisku sistemātisku literatūras apskatu par empīriskiem darbiem radošās pedagoģijas jomā no 1990. līdz 2018. gadam. Sākot ar 801 rakstu darbiem, kas atbilda viņu pirmajiem kritērijiem, viņas izmantoja 35 kvalitatīvus darbus, kurus viņas pārbaudīja padziļināti.

Viņu secinājums:

Pētījuma rezultāti atklāj, ka radošās pedagoģijas praksei raksturīgas septiņas savstarpēji saistītas iezīmes, proti, ideju ģenerēšana un izpēte; autonomijas un rīcības brīvības veicināšana, rotaļīgums, problēmu risināšana, riska uzņemšanās, līdzveidošana un sadarbība, kā arī skolotāju radošums.iii

Vairākos rakstos uzsvars likts uz radošumu kā darba, mācību procesa un domāšanas veidu. Tas izskaidro, kāpēc radošā pedagoģija ir kļuvusi tik pievilcīga visos izglītības līmeņos, jo mūsdienu sabiedrībai ir nepieciešams rosināt jauninājumus un uzņēmējdarbību visos mācību priekšmetos. Un šeit uzmanības centrā parādās koprades process.

Kad medijos parādījās jēdziens "koprade", tas vairāk bija saistīts ar uzņēmējdarbību un mārketingu nekā ar izglītības jomu. Tagad izglītībā mēs arvien biežāk dzirdam par kopradi, bieži vien ar uzvaru uz skolēnu iesaisti un motivāciju. Steisija Keca [Stacy Katz] no Lemānas koledžas CUNY to skaidro šādi:

RAIDIERAKSTS STARPDISCIPLINARITĀTE KOPRADEI SKOLĀS

Koprade ar skolēniem ir process, kurā skolēni sadarbojas ar skolotājiem, veidojot savu mācību pieredzi. Uzsvars tiek likts uz skolēnu redzējumu, un tā ir balstīta uz konstruktīvisma mācīšanās teoriju, kas nosaka, ka skolēni veido jaunas zināšanas, balstoties uz savu pieredzi, nevis pasīvi uztverot informāciju. Koprades jēdzienā ir ietverta atziņa, ka mācību process nav vienvirziena process no skolotāja uz skolēnu. Būtiskas pārmaiņas mācību procesā ir iespējamas, cienot skolēnu viedokli. iv

Mans secinājums ir tāds, ka koprades jēdziens pieder radošo pedagoģiju saimei, bet, iespējams, koprade joprojām ir pusaudža vecumposmā. Mācību procesa koprade parādījās izglītības jomas diskusijās tikai pirms dažiem gadiem un ierindojās starp interesantākajiem pedagoģijas jēdzieniem. Tā attiecas gan uz izaugsmi, iztēli, sadarbību, gan uz skolēniem, gan skolotājiem. Tā kā koprade ir cieši saistīta ar praksi, tā var būt un kļūt par vērtīgu rīku skolotāju ikdienas darbā un uzlabot viņu profesionālo kompetenci. Turklāt koprade kā dažādu projektu un pētījumu temats veicina diskusijas un attīstību izglītības jomā.

Raksta autore: Dr. Kristín Jónsdóttir (Islandes Universitāte)

i Aleinikov, A. (2013) Creative Pedagogy. Encyclopaedia of Creativity, Invention, Innovation, and Entrepreneurship. Springer: New York, NY, p.327.

ii Aleinikov, A.G. Creative Pedagogy and Creative Meta-Pedagogy. Progress of Education. Vol. LXV, No 12, July 1991, p. 274; See also, an example of creative orientation - Aleinikov, A.G. (1990) Grammar of Creation and Creation Grammar (Creatively Oriented Theoretical Grammar and History of English). Ministry of Defence Military Institute: Moscow

iii Teresa Cremin & Kerry Chappell (2021) Creative pedagogies: a systematic review, Research Papers in Education, 36:3, 299-331, DOI: 10.1080/02671522.2019.1677757

iii Stacy Kats (2021, 22 Oct) Co-creating with students: practical considerations and approaches. Retrieved 19.2. 2023 at <https://www.timeshighereducation.com/campus/cocreating-students-practical-considerations-and-approaches>

METODISKIE IETEIKUMI SKOLĒNU PILSONISKĀS LĪDZDALĪBAS SEKMĒŠANAI MĀCĪŠANĀS PROCESĀ

Lai skolēni spētu aktīvi un līdzvērtīgi piedalīties mācību procesā, tai skaitā uzņemtos procesa vadību un pieņemtu lēmumus, kas nepieciešami izvirzītā mērķa sasniegšanai, skolotājs veido cieņpilnas horizontālas attiecības ar skolēniem. Skolotājiem jāatdod daļa no atbildības par mācību procesu skolēniem, kā arī jāiemāca metodes un paņēmienus, kurus skolēni var izmantot gan dažādās mācību satura jomās, gan arī citās situācijās ārpus skolas. Skolēni paši plāno darba soļus, izvērtē rezultātus darba gaitā un noslēgumā, tādējādi pieaug skolēnu pašapziņa un pārliecība saviem spēkiem.

Lai skolēnos attīstītu atbildību par mācību procesu, vērtīgs piemērs ir darbības projekts "Pilsonis", ko daudzas Latvijas skolas jau ir īstenojušas sadarbībā ar Izglītības attīstības centru un tā piemēri ir aprakstīti (latviešu valodā) pieredzes krājumā: <https://iac.edu.lv/assets/Publications/Izdari.pdf> Izmantojot šo pieeju, skolēni tiek mudināti ne tikai identificēt un risināt problēmas, bet māca arī, kā sadarboties ar lēmumu pieņēmējiem, kam jā rūpējas par iedzīvotāju dzīves kvalitātes nodrošināšanu un sabiedrības labklājības celšanu.

Ar ko sākt?

Uzsākot darbu un tā procesā skolotājam jāpārliecinās, ka skolēni spēj saskatīt un īstenot secīgus darbības soļus. Var palīdzēt uzvedinoši jautājumi, kas ļauj ik pa laikam noorientēties un saprast, vai darbs virzās uz iecerēto rezultātu.

- Vai skolēni ir konkrēti formulējuši pētāmo problēmu vai risināmo jautājumu? Vai skaidri redzama problēmas būtība un tās izpausmes vieta?
- Vai problēma nav pārāk apjomīga, kas prasītu ilgtermiņa resursus un darbības. Jāpārliecinās, vai skolēni spēs rast risinājumu un pārmaiņas?

RAIDIERAKSTS SKOLĒNU PILSONISKĀS LĪDZDALĪBAS SEKMĒŠANA MĀCĪSANĀS PROCESĀ

- Kurš (piemēram, skolas administrācija, pašvaldības speciālisti, policija, komunālais dienests u.c.) ir atbildīgs par radušos situāciju un pētāmās problēmas risināšanu? Vai skolēni sadarbojas ar šiem varas pārstāvjiem?
- Vai skolēni izmantojuši iespēju sadalīt pienākumus, piemēram, ir izveidojuši mazākas grupas? Vai katra grupa zina savu uzdevumu? Vai grupas savstarpēji sadarbojas?

Darbības projekts PILSONIS piedāvā 6 soļu metodiku strukturētai iniciatīvu procesa virzīšanai.

PIRMAIS SOLIS. PROBLĒMA

Uzdevums

- Noteikt skolā, pagastā/pilsētā atrodamas situācijas vai problēmas, kurām nepieciešami risinājumi.
- Izvēlēties vienu situāciju vai problēmu, kuru nepieciešams uzlabot skolā, pagastā/pilsētā.

Rezultāts

Formulēta situācija/problēma, kuru nepieciešams novērst vai uzlabot.

OTRAIS SOLIS. IESAISTĪTĀS PUSES

Uzdevums

- Noskaidrot problēmā iesaistītās puses.
- Izvērtēt, kādas ir problēmā iesaistītās puses, norādot katras lomu (izjūt problēmas nelabvēlīgo ietekmi vai ir atbildīgi par tās risināšanu u.c.).

Rezultāts

Identificēti un raksturoti problēmā iesaistītās puses.

TREŠAIS SOLIS. PIERĀDĪJUMI

Uzdevums

- Atrast uzticamus pierādījumus, kas apstiprina izvēlēto problēmu/situāciju.
- Norādīt avotus, kur iegūti pierādījumi.
- Apkopot pierādījumus.

Rezultāts

Pierādījumu apkopojums.

CETURTAIS SOLIS. PRIEKŠLIKUMS

Uzdevums

- Sagatavot konstruktīvu priekšlikumu par problēmas iespējamiem risinājumiem atbildīgajām amatpersonām.
- Izvērtēt, kādi resursi nepieciešami, lai piedāvāto risinājumu varētu īstenot.

Rezultāts

Sagatavots priekšlikums problēmas risināšanai.

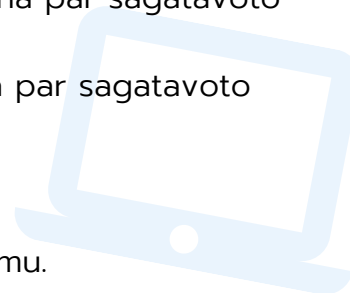
PIEKTAIS SOLIS. INFORMĒŠANA

Uzdevums

- Izplānot, kā notiks atbildīgo amatpersonu informēšana par sagatavoto priekšlikumu.
- Izplānot, kā notiks plašākas sabiedrības informēšana par sagatavoto priekšlikumu.

Rezultāts

Sagatavots informēšanas plāns par izstrādāto priekšlikumu.

SESTAIS SOLIS. IZVĒRTĒJUMS

Uzdevums

- Izvērtēt, ko priekšlikumu un politikas iniciatīvu izstrādes laikā iegūst cilvēki, kuri piedāvā risinājumu.
- Izvērtēt, ko priekšlikumu rezultātā iegūst citi cilvēki.

Rezultāts

Apkopots pieredzes izvērtējums.

Projekta veikšanas gaitā skolēniem nepieciešams **sniegt atbalstu nozīmīgu prasmju apgūšanai**, piemēram, sniedzot īsu informāciju par to, kā pareizi veikt aptaujas. Svarīgi, lai skolēni apzinās un paši izvēlas, vai atbalsts un plašāka informācija no skolotāja ir nepieciešama.

Tādā veidā mainās skolotāja loma - atbalstītājs, procesa virzītājs, konsultants, kas palīdz skolēniem īstenot nospraustos soļus, bet atbildība par procesu un rezultātu tiek deleģēta skolēniem.

METODISKIE IETEIKUMI KULTŪRAS NORIŠU IZMANTOŠANAI SKOLĒNU PAŠVADĪTAS MĀCĪŠANĀS PROCESĀ

Laikā, kad Latvijā notiek nozīmīgas izglītības satura reformas, kā arī pieaug tehnoloģiju piedāvāto iespēju loma, aktualizējas jautājums par jauna veida mācību materiālu izmantošanu, kas ņem vērā skolēnu vajadzības un aizvien plašāko audiovizuālā satura klātbūtni mūsu dzīvē. Iekļaujot mācību resursu klāstā pārdomātas, radošas un mūsdienīgas, profesionāli veidotas kultūras norises – filmas, grāmatas, teātra un dejas izrādes, vizuālo mākslu utt., ko nodrošina nacionālā mēroga kultūrizglītības programma “Latvijas skolas soma”, pieaug ikviena skolēna iespēja sastapties ar daudzveidīgām kultūras un mākslas vērtībām un laikmetīgajām izpausmēm, apgūt tajās lietotos izpausmes līdzekļus un ar savu pieredzi aktīvi piedalīties mācīšanās procesā.

Kā norāda skolēni, viņiem svarīgi tas, lai skolotājs komunicētu skaidru mērķi un sniegtu brīvību pašam izvēlēties ceļu tā sasniegšanai. Skolotāja kā procesa vadītāja loma sākas ar piedāvāto norišu izvēli, kam palīdz šādi jautājumi:

- Vai kultūras norise ietver skaidru, ar mākslinieciskās izteiksmes līdzekļiem atklātu saturisko vēstījumu? Vai vēstījums nav didaktisks, kategorisks?
- Kas ir vēstījums, ko jūs vēlaties nodot skolēniem; par ko mudināsi domāt, diskutēt, izzināt tālāk vai plašāk?
- Vai norisē iekļautais saturs sasaistīts ar aktualitātēm noteikta vecuma bērnu vai jauniešu dzīvē, ar sabiedriski nozīmīgām norisēm, ar vērtībām, kas saglabājas pāri laikiem un rosina domāt par dažādos laikos kopīgo un atšķirīgo?
- Vai skolēniem būtu nepieciešams konsultēties ar ekspertiem, muzejiem vai citām institūcijām, lai pārliecinātos par iekļautās informācijas drošticamību?

RAIDIERAKSTS KULTŪRAS NORISES KĀ RESURSS SKOLĒNU PASVADĪTAS MACĪŠANAS PROCESA

- Vai saturs un izvēlētā forma raisa emocionālo līdzpārdzīvojumu un sekmē izziņas procesu, atklāj atšķirīgas situācijas, mudina saskatīt pretrunīgus jautājumus, attīsta kritisko domāšanu, radošu problēmu risināšanu, medijpratību un empātiju?
- **Kāda būs kultūras norises forma un izmantotie izpausmes līdzekļi?**
- Vai kultūras norisē apvienojas dažādu kultūras nozaru izpausmes līdzekļi?
- Kas no mākslinieciskās izpausmes līdzekļiem skolēniem jau varētu būt pazīstams un kas būs jaunums; kā ar to iepazīstināsiet?
- Vai norisē izmantotie interaktīvie elementi, ja tādi ir, ir jēgpilni un rosina intelektuālo aktivitāti?
- Vai teksti, ja tādi ir, ir trāpīgi, loģiski, piesaista uzmanību, bet nav pārspīlēti bērnišķīgi (piemēram, mazāko klašu skolēniem) vai necenšas atdarināt jauniešu lietoto slengu?
- Vai norises ilgums atbilst skolēnu vecumposmam un uzmanības noturībai? Vai tajā nav zināšanu pārbaude, nevajadzīga sacensība, cīņa pēc balvām utt., kas nomāc māksliniecisko pārdzīvojumu un var radīt negatīvas izjūtas, atgādinot skolas ikdienā notiekošo?

Piemērs mācību darbam ar kultūras norisi

Apgūstot kultūras un mākslas izpratnes un izpausmes kompetenci, skolēni iepazīstas arī ar cenzūras jēdzienu un tās pielietojumu dažādos laikos un politiskajās sistēmās, t.sk., mūsdienās, sasaista to ar vārda brīvības iespēju un nozīmi. Diskusiju par cenzūru var veidot, izmantojot kino, jo arī kinomāksla visos laikos saistīt ar cenzūras izpausmēm, jo to saturs kādam bieži var būt netīkams. Nodarbības vai to cikla struktūra var būt šāda:

• Iepazīšanās ar jēdzienu "cenzūra" vispirms veidojot asociācijas, tad analizējot definīciju;

• Pārdomas un informācijas meklēšana par jautājumu, kāpēc diktatūras ierobežo māksliniekus?

Kā tālāka izziņas procesa saturs tiek izmantota filma "Atbrīvošanas diena/Liberation Day" (100 min.)- https://www.imdb.com/title/tt5847760/?ref_=nv_sr_2 (īres iespējas - <https://itunes.apple.com/gb/movie/liberation-day/id1254985165?ign-mpt> CD - <https://wtc.laibach.org/collections/media/products/liberation-day-blu-ray-supreme-leader-edition>).

RAIDIERAKSTS KULTURAS NORISES KĀ RESURSS SKOLĒNU PASVADĪTAS MACĪŠANĀS PROCESA

- Pēc filmas noskatīšanās notiek saruna par to, kādas bija skolēnu reakcijas: kas filmā uzrunāja/pārsteidza/šokēja/iedvesmoja?
- Kā filmā izpaudās cenzūra? Kāpēc tā tika pielietota?
- Grupās vai individuāli skolēni veido apkopojumu, pabeidzot teikumu "Mākslinieki ir bīstami, jo ..."

Nākamais resurss tēmas "Cenzūra" apgūvē ir filma "Četri balti krekli" (80 min.) - https://www.imdb.com/title/tt1296154/?ref_=fn_al_tt_1

Tiešsaistē - <https://www.filmas.lv/movie/1328/>

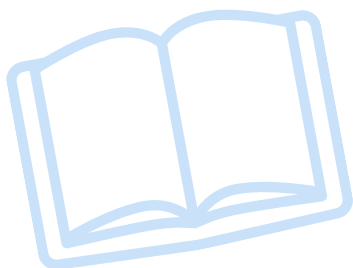
Tā ir izcilā režisora Rolanda Kalniņa spēlfilma, kas tika uzņemta 1967. gadā un iederējās pasaulē valdošajās modernisma tendencēs, taču savas brīvdomības, jauneklīgās enerģijas un dzelīgās ironijas dēļ Latvijā pilnvērtīgu ekrāna dzīvi uzsāka tikai 20 gadus pēc tās uzņemšanas. 2018. gadā Kannu starptautiskajā festivālā filma tika izrādīta programmā "Kannu klasika /Cannes Classics", kur to uzņēma ar ovācijām.

Pēc filmas noskatīšanās notiek saruna par to, kādas bija skolēnu reakcijas: kas filmā uzrunāja/pārsteidza/šokēja/iedvesmoja?

- Kā filmā un tās tālākajā dzīvē izpaudās cenzūra?
- Kāpēc tā tika pielietota?

Grupās vai individuāli skolēni veido apkopojumu, pabeidzot teikumu "Cenzūra var sargāt sabiedrību no...."

Tālākajā darbā skolēni var pētīt cenzūru citās mākslas formās, piemēram, iepazīties ar PSRS cenzoru veidotajiem aizliegto grupu un dziesmu sarakstiem https://ic.pics.livejournal.com/maxim_nm/51556845/4769225/4769225_original.jpg un izteikt minējumus, kas katrā no dziesmām varēja nepatikt PSRS cenzoriem. Katrs skolēns vai grupa prezentē savu rezultātu, pamato savus secinājumus un uzklausā klasesbiedru viedokli.

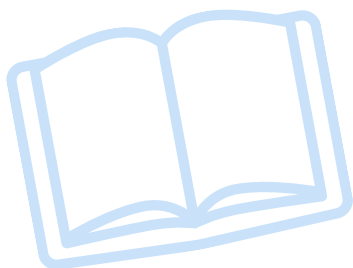
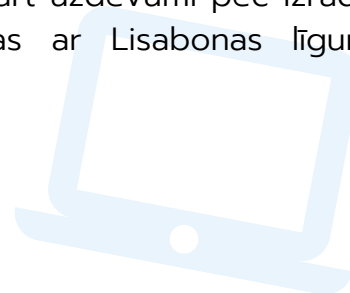

Citas idejas

Idejas kultūras norišu izmantošanai mācību procesā "KULTŪRAS PIEREDZE: ko ar to darīt? Metodiskie ieteikumi pedagogiem kultūras norišu iekļaušanai mācību saturā un diskusijas par Eiropu veicināšanai" atrodamas arī -

<https://esmaja.lv/sites/default/files/inline-files/krajums-print.pdf>

- Tajā iekļauti ieteikumi, kā, piemēram, iepazīt baletu "Pērs Gints", kas ir Eiropas mākslinieku sadarbībā veidota koša izrāde par sevis meklējumiem un atgriešanos mājās. Sevis meklēšana ir dabiska pusaudžu un jauniešu vecumposma īpatnība, un piedāvātie uzdevumi pirms izrādes ir saistīti ar identitāti un jautājumiem sev par savu identitāti, savukārt uzdevumi pēc izrādes – par pārvietošanās brīvību. Nodarbības ir saistītas ar Lisabonas līgumā definētajām Eiropas vērtībām cilvēka cieņa un brīvība.

MĒS CERAM, KA JUMS PATIKA LECOLE RAIDIERAKSTI

lecoleproject@gmail.com